

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΤΡΙΝΗΣ ΣΚΑΛΑΣ ΣΥΛΕΣΗΣ ΟΔΩΝ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΚΑΙ ΑΦΕΝΤΟΥΛΙΕΦ ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ ΧΑΝΙΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ – ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Στη βόρειο – ανατολική εξωτερική πλευρά του λόφου “Καστέλι”, της παλιάς πόλης Χανίων, υπάρχει πέτρινη σκάλα που οριοθετείται μεταξύ της δυτικής, εξωτερικής πλευράς του “Μεγάλου Αρσεναλιού” (ΚΑΜ) και της βραχώδους παρειάς του λόφου. Η σκάλα αποτελεί τη συνέχεια της οδού Αγίου Μάρκου και συνδέει την πλατεία Αγίου Τίτου στο “Καστέλι” με την οδό Αφεντούλιεφ παρέχοντας επί πλέον πρόσβαση στη δυτική είσοδο του ορόφου του “Μεγάλου Αρσεναλιού”.

Λαμβάνοντας υπόψη τη μορφή και τις διαστάσεις των σκαλοπατιών τα οποία είναι προσαρμοσμένα μεταξύ των ορίων του “Μεγάλου Αρσεναλιού” και των τοιχοποιιών που συγκρατούν τα πρανή του λόφου, καθώς και του μεγάλου πλατύσκαλου που διαμορφώνεται μπροστά από τη δυτική είσοδο του ορόφου του “Μεγάλου Αρσεναλιού”, προκύπτει ότι η σκάλα πιθανότατα κατασκευάστηκε γύρω στα 1872, περίοδο κατά την οποία μετατράπηκε το “Μεγάλο Αρσενάλι” σε σχολείο για τα παιδιά της Χριστιανικής Κοινότητας, κατόπιν μεσολάβησης του Τούρκου Διοικητή Κρήτης Ρεούφ Πασά.

Σε φωτογραφία των αρχών του 20ου αιώνα, αποτυπώνεται η σκάλα και η μορφή των “πατημάτων” των σκαλιών, που ήταν λιθόστρωτα από ακανόνιστους λίθους.

Σήμερα η σκάλα αποτελείται από σαράντα επτά (47) σκαλιά, των οποίων οι διαστάσεις είναι διαφορετικές μεταξύ τους, τόσο ως προς το μήκος και το πλάτος, όσο και ως προς το μεταξύ τους ύψος. Επίσης υπάρχει ανομοιομορφία ως προς το υλικό επίστρωσης της σκάλας.

Στο Α τμήμα, τα πρώτα δεκαέξι 16 σκαλιά από την οδό Αφεντούλιεφ, αποτελούνται από ορθογωνισμένους λίθους από ημίλευκο, σκληρό παρόλιθο και διατηρούνται σε αρκετά καλή κατάσταση. Το τριγωνικό τμήμα της επιφάνειας που προκύπτει στο πάτημα ανάμεσα στους ορθογωνισμένους λίθους και το ανάντι ρίχτυ, καλύπτεται με τσιμεντοκονία.

Στο Β τμήμα, τα επόμενα 26 σκαλιά, διατηρούν μόνο τους ορθογώνιους, κάθετους λίθους των ριχτιών, που σε αρκετά σημεία είτε είναι φθαρμένοι, είτε λείπουν. Τα “πατήματα” των σκαλιών αποτελούνται από χώμα, το οποίο έχει διαβρωθεί από τα όμβρια, ενώ αρκετά σκαλιά κατά διαστήματα καλύπτονται από λίθους διαφορετικής σύστασης και μορφής, στερεωμένους μεταξύ τους με τσιμέντο ή με χώμα, ανάλογα τη χρονική περίοδο που πραγματοποιήθηκε η επέμβαση.

Στο Γ τμήμα, τα τελευταία 5 σκαλιά, έχουν ανακατασκευαστεί μεταγενέστερα πλήρως, όπως διαπιστώνουμε από τις διαφορετικές διαστάσεις τους, καθώς και από τα διαφορετικά και σύγχρονα υλικά κατασκευής τους.

Η δυτική παρειά της σκάλας, οριοθετείται από διαφορετικής μορφής λίθινους τοίχους, που εν μέρει συγκρατούν τα πρανή του λόφου .

Το α τμήμα προς τα βόρεια, περιλαμβάνει ένα χαμηλό αναληματικό τοίχο, που συνεχίζει και κάθετα κατά μήκος της οδού Αφεντούλιεφ, και διατηρεί στη μεγαλύτερη επιφάνεια του το αρχικό του επίχρισμα.

Το β τμήμα περιλαμβάνει το επικλινές τμήμα της λιθοδομής του Βυζαντινού Τείχους πάνω στο οποίο έχει κτιστεί η τοιχοποιία του κτιρίου των πρώην Τούρκικων φυλακών. Ο τοίχος αυτός έχει επιχρισθεί με σύγχρονο τσιμεντοκονίαμα σε όλο το ύψος του και έχει χρωματισθεί κατά τη φάση επισκευής του κτιρίου από το Πολυτεχνείο Κρήτης, με αποτέλεσμα να μην είναι ορατές οι οικοδομικές φάσεις του μνημείου .

Το γ τμήμα, το νοτιότερο, είναι ο αναληματικός τοίχος της πλατείας Αγίου Τίτου που το ανώτερο τμήμα του λειτουργεί ως προστατευτικό στηθαίο από την πλευρά της πλατείας .

Γενικά η σημερινή κατάσταση της σκάλας την καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη και εν μέρει επικίνδυνη στη διέλευσή της, ενώ η συνολική εικόνα με τα ανομοιογενή υλικά επίστρωσης, όπου αυτά διατηρούνται, την καθιστούν ασύμβατη τόσο ως προς το μνημειακό χαρακτήρα της παλιάς πόλης και του λόφου του Καστελιού, όσο και ως προς την ιστορικότητα του Μεγάλου Αρσεναλιού.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ – ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Οι προτεινόμενες εργασίες έχουν σκοπό, αφενός στην εξασφάλιση της ασφαλούς διέλευσης των πεζών και αφετέρου στην αποκατάσταση και ανάδειξη του ευρύτερου χώρου, δεδομένου ότι η σκάλα εφάπτεται σε σημαντικά μνημεία όπως είναι το Βυζαντινό Τείχος και το Μεγάλο Αρσενάλι και συνδέει κυκλοφοριακά το λόφο του Καστελιού με το Ενετικό Λιμάνι. Επίσης με την παρούσα μελέτη επιχειρείται να δοθεί μια αισθητική προσέγγιση της αρχικής μορφής της σκάλας.

Οι εργασίες που προτείνονται είναι:

1. Εργασίες στο κυρίως σώμα της σκάλας :

Τμήμα Α

- Προσεκτική καθαίρεση της πλήρωσης με τσιμεντοκονία του τριγωνικού τμήματος της επιφάνειας των πατημάτων προκειμένου να διερευνηθεί αν υπάρχει λιθόστρωτο από κάτω και να επιλεγεί από την Αρχαιολογική Υπηρεσία η συντήρηση, ή η συμπλήρωση του
- Συμπλήρωση των τμημάτων που λείπουν από τα τρία σκαλιά που είναι σε επαφή με το δυτικό τοίχο

Τμήμα Β

- Αντικατάσταση των κατεστραμμένων λίθινων ριχτιών με νέα παρόμοιας μορφής με τα αρχικά, από γωνιόλιθους ψαμμιτικού παρόλιθου διαστάσεων : μήκους 60-70 εκ , πλάτους 10-15 εκ και ύψους 25-35 εκ και με ελαφρώς αποκρουσμένη την ελεύθερη ακμή.
- Στερέωση των αποκολλημένων λίθινων ριχτιών και συμπλήρωση αυτών που λείπουν
- Καθαίρεση όλων των νεότερων λιθόστρωτων τμημάτων, που πραγματοποιήθηκαν με λίθους λατομείου και αντικατάσταση τους με νέο λιθόστρωτο από αργούς λίθους ψαμμιτικού παρόλιθου, φυσικής κοπής ,διαμέτρου 12-15 εκ , ελαφρώς διαμορφωμένους στην άνω επιφάνεια, χρώματος υπόλευκου, σε πυκνή διάταξη (τύπου “καλντερίμι”). Οι λίθοι αυτοί θα τοποθετηθούν σε σταθερό υπόστρωμα, ενώ οι αρμοί των λίθων θα πληρωθούν με υδατόπηκτο μίγμα άμμου και πηλού σε επάλληλες στρώσεις. Κάθε στρώση θα πιέζεται και θα διαβρέχεται μέχρι κορεσμού για να εξασφαλιστεί η ακαμψία των στοιχείων πλήρωσης.

Τμήμα Γ

- Πλήρης καθαίρεση των (5) σκαλοπατιών προς την πλατεία Αγίου Τίτου και δημιουργία (6) νέων στην ίδια θέση. Τα νέα σκαλιά θα είναι από ορθογωνισμένους λίθους, ψαμμιτικού παρόλιθου μήκους 60 - 70εκ, παρόμοιας μορφής με αυτής των σκαλοπατιών του Α τμήματος, έχοντας τελικό πάτημα 30εκ και ρίχτυ 17εκ. Οι ακμές των σκαλοπατιών θα τριφτούν ελαφρώς αποκτώντας ελαφρά καμπύλη για την αποφυγή θρυμματισμών των ακμών.
- Καθαίρεση τμήματος του πεζοδρομίου που εφάπτεται με την σκάλα και έχει κατασκευαστεί από ιδιώτη σε μήκος 1,00μ, επί της πλατείας Αγίου Τίτου
- Συναρμογή της στάθμης της επιφάνειας της πλατείας με την αρχή της σκάλας

Η επιλογή όλων των ειδών πέτρας που θα χρησιμοποιηθεί και στα τρία τμήματα της σκάλας καθώς και η μορφή των επισκευών του λιθόστρωτου θα γίνει σε συνεννόηση με την Αρχαιολογική Υπηρεσία.

2. Εργασίες στις τοιχοποιίες δυτικά της σκάλας:

Τμήμα Α (Βορειοδυτικό)

- Σποραδικό αρμολόγημα – χαλκολόγημα όπου απαιτείται και συμπλήρωση της στέψης του χαμηλού αναληματικού τοίχου

Τμήμα Β

- Καθαίρεση με ιδιαίτερη προσοχή των νεότερων επιχρισμάτων από τσιμεντοκονίαμα στο επικλινές τμήμα της λιθοδομής του Βυζαντινού Τείχους, κάτω από την ανατολική τοιχοποιία

του κτιρίου των πρώην Τούρκικων φυλακών, προς αποκάλυψη της επιφάνειας του τμήματος του Βυζαντινού Τείχους και κατόπιν σχετικής συνεννόησης με το Πολυτεχνείο Κρήτης

- Προσεκτικός καθαρισμός των λίθων και τελικό αρμολόγημα της τοιχοποιίας

Τμήμα Γ (Νοτιοδυτικό)

- Συμπλήρωση του στηθαίου που οριοθετεί τη δυτική πλευρά της σκάλας επί της πλατείας Αγίου Τίτου, σε ίδιο πλάτος και ύψος (0,40 X 0,70) και μήκος περίπου 1μ. Το νέο τμήμα του στηθαίου θα έχει την ίδια μορφή με το υφιστάμενο
- Συμπλήρωση της στέψης του στηθαίου και σποραδικό αρμολόγημα – χαλικολόγημα όπου απαιτείται στο υφιστάμενο τμήμα.

3. Ηλεκτροφωτισμός της σκάλας

Θα τοποθετηθούν τρεις στύλοι παραδοσιακού τύπου, αυτού που έχει ήδη εγκριθεί από την Αρχαιολογική Υπηρεσία για χρήση στην Παλιά Πόλη. Δύο στύλοι θα τοποθετηθούν στην ανατολική πλευρά της σκάλας και ένας στην δυτική επί της πλατείας Αγίου Τίτου, στις θέσεις που φαίνονται στα συνημμένα σχέδια. Η ηλεκτρολογική εγκατάσταση θα γίνει σύμφωνα με τις συνημμένες Τεχνικές Προδιαγραφές.

Οι Συντάξαντες



Θεανώ Κοκκαλάκη
Πολιτικός Μηχανικός




Κων/νος Ψαράκης
Αρχαιολόγος

Ο Προϊστάμενος του Τμήματος
Παλιάς Πόλης Χανίων



Αντώνιος Μυλωνάς
Αρχιτέκτων Μηχανικός

Ο Διευθυντής ΤΥΔΧ



Σοφισκλής Τσιραντανάκης
Πολιτικός Μηχανικός